

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 29 ноември 2023 г.
(OR. en)

16094/1/23
REV 1

SOC 833
EMPL 598
GENDER 211

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Делегациите
№ предх. док.:	15421/23
Относно:	Заклучения на Съвета относно прехода на системите за полагане на грижи през целия живот към цялостни, ориентирани към човека модели за подкрепа в общността, които интегрират перспектива за равенство между половете

Приложено се изпращат на делегациите заключенията на Съвета по посочения по-горе въпрос, одобрени от Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси на заседанието му от 27 ноември 2023 г.

Преход на системите за полагане на грижи през целия живот към цялостни, ориентирани към човека модели за подкрепа в общността, които интегрират перспектива за равенство между половете

Заклучения на Съвета

КАТО ОТЧИТА, ЧЕ:

1. Устойчивото увеличаване на социалните права и повишаването на осведомеността за правото на всички хора да се радват на пълноценен и достоен живот доведоха до това моделите на институционални грижи да бъдат поставени под въпрос, тъй като в много случаи те водят до сегрегация и ограничават основните свободи. Тази промяна на парадигмата е придружена от напредък в моделите на професионалните грижи и от промяна на виждането за това как трябва да изглеждат грижите. В подкрепа на това има и научни доказателства, потвърждаващи множеството недостатъци на институционалните грижи, във връзка с повишената обществена осведоменост, че е важно да се изградят егалитарни общества и да се интегрира принципът на равенство между половете, както и във връзка с повишаването на социалната чувствителност и широко разпространеното предпочитание към ориентирани към човека модели, осъществявани в рамките на общността. Освен това Европейският съюз е страна по Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания, която следва модела на правата на човека по отношение на уврежданията за започване на деинституционализация.

2. Грижите през целия живот до голяма степен са свързани с пола. Жените носят основната отговорност както за неплатения, така и за платения труд по полагане на грижи. Близко 90% от работещите в сектора са жени, което възлиза на 9,1 милиона в Европа, работните места често и в повечето държави са несигурни, зле платени, нямат перспективи за професионално развитие и са недооценени, което отчасти обяснява тревожния недостиг на квалифициран персонал в този сектор в Европа и по-специално в най-обезлюдените райони или в по-слабо развитите региони. 92% от жените в ЕС извършват неплатен труд по полагане на грижи редовно, а 81% – всеки ден¹. Отговорностите за полагане на грижи за децата, особено за децата в много ранна възраст, са съществен фактор, който ограничава участието на жените на пазара на труда². Същевременно равнището на заетост на хората с деца под шестгодишна възраст е било 90,1% за мъжете в сравнение със само 67,2% за жените. Общо 7,7 милиона жени в Европа трябва да адаптират моделите си на работа поради отговорности за неплатено полагане на грижи³. Жените посвещават повече време на полагането на неплатени и нископлатени грижи и подкрепа от мъжете, което означава, че техният достъп до пазара на труда и постоянното им присъствие на него зависят от отговорностите им за полагане на грижи и от начина, по който тези отговорности се поделят⁴. Установено е, че потенциалните пропуснати доходи на жените поради това небалансирано разпределение на неплатения труд по полагане на грижи възлизат на най-малко 242 милиарда евро годишно⁵. Неравномерното разпределение на неплатения труд по полагане на грижи между мъжете и жените е свързано наред с другото с разликата в заплащането на жените и мъжете, която трайно присъства. Освен това този дисбаланс води до по-ниска пенсия за старост за жените, които поради това вероятно ще имат по-малка възможност да си позволят грижите, от които се нуждаят, и е по-вероятно да изпаднат в бедност⁶. Секторът на дългосрочните грижи, подкрепа и социални услуги има голям потенциал за създаване на заетост, като броят на работните места, които биха могли да бъдат създадени през следващите 10 години, се изчислява на осем милиона⁷.

¹ Европейска стратегия за полагането на грижи, стр. 2.

² EIGE (2023 г.), По-добро равновесие между професионалния и личния живот – Преодоляване на разликата между жените и мъжете по отношение на полагането на грижи. EIGE (2022 г.), Индекс за равенство между половете за 2022 г.: Пандемията от COVID-19 и полагането на грижи.

EIGE (2021 г.), Неравенството между половете по отношение на полагането на грижи и последиците за пазара на труда.

EIGE (2020 г.), Равенството между половете и дългосрочните грижи у дома.

³ Комитет на регионите, становище относно Европейската стратегия за полагането на грижи.

⁴ Европейска стратегия за равенство между половете.

EIGE (2023 г.), По-добро равновесие между професионалния и личния живот – Преодоляване на разликата между жените и мъжете по отношение на полагането на грижи.

⁵ Служба на ЕП за парламентарни изследвания (2022 г.)

⁶ Доклад от 2021 г. за застаряването на населението.

EIGE (2021 г.), Неравенството между половете по отношение на полагането на грижи и последиците за пазара на труда.

⁷ ЕК (2021 г.) Зелена книга относно застаряването на населението – Насърчаване на солидарността и отговорността между поколенията

3. В Европа броят на хората на възраст над 65 години ще нарасне с 14% между 2022 г. и 2030 г. и с 38% през следващите 30 години до 129,8 милиона⁸, а до 2030 г. броят на хората, нуждаещи се от дългосрочни грижи, ще бъде 33,7 милиона, като се очаква този брой да достигне 38,1 милиона до 2050 г.⁹ Това се развива на фона на продължаващите предизвикателства по отношение на достъпа до финансово приемливи, достъпни и висококачествени услуги за полагане на грижи в много държави от ЕС.
4. Отбелязан е напредък към постигането на целите от Барселона, определени през 2002 г. относно образованието и грижите в ранна детска възраст (ОГРДВ). Въпреки това, отчасти поради различията в националните системи, този напредък е неравномерен между държавите членки, по-специално по отношение на най-малките деца и децата в неравностойно положение. Поради тази причина новите цели от Барселона за 2030 г. са насочени към подобряване на участието в достъпни и финансово приемливи висококачествени образование и грижи в ранна детска възраст и към преодоляване на разликата в участието в ОГРДВ между цялата съвкупност от деца и децата, изложени на риск от бедност или социално изключване, както и други групи деца с по-малко възможности, като например децата със специални образователни потребности и децата с увреждания. Ефективният достъп до безплатно висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст за деца в нужда също е една от основните препоръки в Препоръката на Съвета за създаване на Европейска гаранция за децата. Освен това в Стратегията на ЕС за правата на хората с увреждания за периода 2021 – 2030 г., в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, държавите членки се призовават да включат всички деца с увреждания в общообразователната система. Това изисква създаването на образователна среда без бариери, подходящи методи на преподаване и квалифициран персонал.

⁸ ESTAT, PROJ_23NP

⁹ Доклад за дългосрочните грижи, 2021 г.

5. Според Комитета на регионите недостигът на квалифицирани работници, полагащи грижи, е общоевропейски проблем със значителни социални последици¹⁰. Парадоксално е, че дейностите по полагане на грижи се определят като имащи съществено значение за колективното благосъстояние на обществата, но въпреки това грижите и трудът по полагане на грижи до голяма степен в много държави продължават да бъдат недооценени и зле платени, предлагат лоши перспективи за професионално развитие и недостатъчни възможности за обучение, броят на персонала е неадекватен, а в някои случаи – не предлагат много по отношение на сигурността на работното място. Поради това настоящата ситуация налага да се възприеме стратегически подход към грижите, който трябва да включва перспективата за равенство между половете и да се основава на предпоставката, че отговорността за предоставянето на грижи не се носи изключително от семейството на получателя на грижите, като същевременно се признава, че мерките за социална закрила за осигуряване на висококачествени грижи на достъпни цени са ключов фактор за достъпа. В тази област играят роля редица участници на различни равнища, включително местните и регионалните органи, държавите – членки на ЕС, и институциите на ЕС според съответните им правомощия в областта на здравеопазването, дългосрочните грижи, социалните грижи и образованието, както и социалните партньори, гражданското общество и субектите на социалната икономика, както е посочено в Европейската стратегия за полагането на грижи.

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ:

6. Правата на човека заемат централно място сред европейските ценности. В член 2 от Договора за Европейския съюз се посочва, че Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. Тези ценности са общи за държавите членки в общество, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете.

¹⁰ Комитет на регионите, становище относно Европейската стратегия за полагането на грижи.

7. Равенството между половете заема централно място сред европейските ценности и човешките права. Равенството между жените и мъжете е основополагащ принцип на Европейския съюз, заложен в Договорите и признат в член 23 от Хартата на основните права на Европейския съюз. В член 8 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) се изисква от Съюза във всичките си дейности да полага усилия за премахване на неравенствата и за насърчаване на равенството между мъжете и жените.
8. Европейската стратегия за полагането на грижи установява програма за подобряване на положението и правата както на лицата, полагащи професионални грижи, така и на лицата, полагащи неформални грижи (предимно жени), и на получателите на грижи. Тя призовава държавите членки да гарантират висококачествени, финансово приемливи и достъпни услуги за дългосрочни грижи и услуги за ОГРДВ и да осигурят по-добри условия на труд с равенство между половете, както и равновесие между професионалния и личния живот и за двете. Изпълнението на тази програма ще подкрепи допълнително прилагането и изпълнението на Европейския стълб на социалните права и ще спомогне за постигането на целите на ЕС за 2030 г. в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността, както и за насърчаването на равенството между половете. Стратегията също така препоръчва на държавите членки, социалните партньори на равнище ЕС и на национално равнище да стимулират ефективния социален диалог и да сключват колективни трудови договори за сектора на грижите, с цел работниците, полагащи грижи, да получат справедливи условия на труд и адекватни заплати, както и да се предприемат действия за улесняване на повишаването на квалификацията и преквалификацията на работниците, полагащи грижи. Освен това стратегията призовава държавите членки да се борят със стереотипите, свързани с пола, и да насърчават по-равномерно разпределение на отговорностите за полагане на грижи между жените и мъжете.
9. В стратегията на Комисията за равенство между половете (2020 – 2025 г.) се заявява, че „Недостатъчното осигуряване на достъп до качествени и финансово достъпни официални услуги за полагане на грижи е един от основните двигатели на неравенството между половете на пазара на труда. Ето защо инвестирането в услуги за полагане на грижи е от значение, за да се подпомогнат участието на жените в платен труд и тяхното професионално развитие. Освен това то може да доведе до създаването на работни места както за жените, така и за мъжете“.

10. В член 19 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания от 2006 г. се признава правото им на независим живот и на пълноценно включване и участие в общността и се призовава за мерки, които да гарантират, че хората с увреждания имат правото да избират равноправно с всички останали къде да живеят и как и с кого да живеят. В допълнение в този член се посочва, че хората с увреждания следва да имат достъп до набор от услуги в дома, в социални заведения и услуги за подкрепа в общността, за да се избегне тяхната изолация и сегрегация от общността. Това изисква структурни промени, които да заменят институционализираната среда с услуги в подкрепа на независимия живот. В този дух в Стратегията за правата на хората с увреждания за периода 2021 – 2030 г. се потвърждава отново ангажиментът на ЕС за осъществяване на прехода от институционална грижа към грижа в общността и че Комисията ще подкрепя националните, регионалните и местните власти в усилията им за деинституционализация и улесняване на независимия живот, включително най-добрите решения за жилищно настаняване и грижи. Стратегията също настойчиво приканва държавите членки да прилагат добри практики за деинституционализация и да насърчават и осигуряват финансиране за приобщаващи за хората с увреждания и достъпни социални жилища, включително за възрастните хора с увреждания, както и да работят по проблема с бездомните хора с увреждания.
11. В Препоръката на Съвета от 8 декември 2022 г. относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи на държавите членки се препоръчва постоянно да привеждат предлагането на услуги за дългосрочни грижи в съответствие с нуждите от такива грижи, като същевременно осигуряват балансиран набор от възможности за дългосрочни грижи и среди за грижи, за да задоволят различните нужди от дългосрочни грижи, и да подкрепят свободата на избор и участието във вземането на решения на хората, нуждаещи се от грижи, включително чрез разработване и/или подобряване на домашните грижи и грижите в общността, и като се гарантира, че услугите за дългосрочни грижи са добре координирани с профилактиката, здравословния и активен живот в напреднала възраст и здравните услуги и подкрепят автономността и независимия живот, както и приобщаването към общността във всички среди за дългосрочни грижи. В препоръката на Съвета държавите членки се призовават също така да подкрепят качествената заетост и справедливите условия на труд, за да се подобри професионалният характер на грижите, да предоставят по-качествени услуги за дългосрочни грижи и да се справят с нуждите от умения и недостига на работници. Същевременно държавите членки се приканват да идентифицират лицата, полагащи непрофесионални грижи, и да ги подкрепят в дейностите им по полагане на грижи.

12. Препоръката на Съвета относно образованието и грижите в ранна детска възраст: целите от Барселона за 2030 година има за цел да насърчи държавите членки да увеличат участието в ОГРДВ, за да улеснят участието на жените на пазара на труда и да подобрят социалното и когнитивното развитие на децата, по-специално на децата в уязвимо положение, включително децата с увреждания, или от семейства в неравностойно положение. За тази цел тя препоръчва, наред с други мерки, по-нататъшно възходящо сближаване между държавите членки по отношение на участието на децата в ОГРДВ; насърчаване на финансовата приемливост, достъпността и качеството на ОГРДВ; обръщане на внимание на времевата интензивност на участието на децата в ОГРДВ и неговата съвместимост със значимото участие на родителите на пазара на труда, както и на причините за участието със слаба интензивност; и преодоляване на разликата в участието между децата, изложени на риск от бедност или социално изключване, и цялата съвкупност от деца.

КАТО ОТБЕЛЯЗВА, че:

13. В Становището на Европейския комитет на регионите относно европейската стратегия за полагането на грижи (2023 г.) се подчертава необходимостта от обща стратегия в областта на здравеопазването, грижите и образованието, включително задействане на система за оперативна съвместимост между секторите, за да се гарантират достъпни дългосрочни грижи, които отговарят на нуждите както на получателите на грижи, така и на лицата, полагащи грижи, и висококачествени и достъпни грижи за деца на приемливи цени.
14. В Становището на Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК) относно Европейската стратегия за полагане на грижи (2022 г.) държавите членки се призовават, наред с други мерки, да предоставят по-качествени услуги през целия жизнен цикъл; да повишават осведомеността чрез събиране и разпространение на ключови елементи от добрите практики по отношение на инструментите и инфраструктурата; да гарантират, че равенството между половете продължава да бъде от основно значение за осъществяването на Стратегията, включително чрез действия за противодействие на вредните стереотипи, свързани с пола, които подкопават секторите на официалните и неформалните грижи; да мобилизират всички ресурси, за да се отговори на нарастващото и разнообразно търсене на грижи; и да вземат предвид мобилността на специалистите в областта на грижите и трудовата миграция от държави извън ЕС, съчетани с инструменти за постигане на съответствие между търсенето и предлагането, както и признаване на квалификациите.

15. В публикуваното през 2022 г. становище на ЕИСК, озаглавено „Към нов модел на грижи и подкрепа за възрастните хора: поуки от пандемията, породена от COVID-19“, се потвърждава необходимостта да се отговори на искането за деинституционализиране като цяло на грижите за възрастните хора в домовете чрез насърчаване на автономността, независимостта, възможността да се грижат сами за себе си и социалните отношения на зависимите възрастни хора. В становището се подчертава, че това означава да им се осигурят социални и здравни ресурси по места, много по-структурирана и ефективна домашна помощ, както и нови алтернативи за настаняване, като защитени жилища и жилища под надзор и в общността, места за съжителство или други съществуващи алтернативи в различни държави от ЕС в зависимост от потребностите и предпочитанията на възрастните хора, загубили своята автономност. За по-зависимите хора – се казва в становището – е необходимо традиционните домове за възрастни хора да се преобразуват по модела „живот като у дома“.
16. В становището на Консултативния комитет за равните възможности на жените и мъжете, озаглавено „Разликата по отношение на полагането на грижи в ЕС: цялостен и трансформиращ подход към подобряването на равенството между половете“ (2021 г.) се подчертава, че липсата на финансово приемливи, достъпни и висококачествени услуги за полагане на грижи в повечето държави от ЕС и фактът, че трудът по полагане на грижи не се поделя поравно между жените и мъжете, оказват пряко отрицателно въздействие върху участието на жените във всички аспекти на социалния, икономическия, културния и политическия живот.
17. В основата на настоящите заключения стоят досегашната работа и политическите ангажименти на Съвета, Европейския парламент и Комисията, както и работата на други заинтересовани страни, в т.ч. документите, изброени в приложението.

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ,

Като вземат предвид националните обстоятелства, включително териториалното разпределение на компетентностите, както и автономността на социалните партньори:

18. Да признават индивидуалното право на получаване на грижи при равни условия, като насърчават реформите, включително чрез правни инструменти, когато е необходимо, които цялостно определят и гарантират правото на достатъчни, подходящи и финансово приемливи висококачествени грижи, ориентирани към човека и предоставяни в общността. Важно е тези грижи да бъдат съобразени с избора на лицето, което има право да получава съвети във връзка с този процес и това решение. Правото на полагане на грижи предполага предоставяне на подкрепа на полагащите грижи лица (напр. като се предоставя социална закрила и обучение, консултации и грижи за отдых) и признаване на правото им да вземат решения за това колко и за кого да се полагат грижи, както и правото на равновесие между професионалния и личния живот и на справедливи условия на труд и заплащане.
19. Да предприемат мерки за насочване на развитието на услугите за дългосрочни грижи и подкрепа по посока на ориентиран към човека подход на прилагане в общността, който интегрира перспективата за равенство между половете, модела на правата на човека по отношение на уврежданията, партньорската подкрепа, съвместните действия и борбата с комбинираната дискриминация, своевременно и като се взема предвид Препоръката на Съвета от 8 декември 2022 г. относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи, с цел:
 - а) Да се осигурят достъпни, финансово приемливи, висококачествени и ориентирани към човека дългосрочни грижи и подкрепа, които дават възможност на лицата, които се нуждаят от такива и които желаят, да предотвратяват институционализацията, да водят достоен живот съгласно своите разбирания, да запазят своята автономност, да живеят самостоятелно в общността и да могат свободно да упражняват контрол върху това къде, с кого и как искат да живеят.
 - б) Решително да се насърчават алтернативи за живот в общността и системи за местна подкрепа, които зачитат волята и предпочитанията на хората и отговарят на техните потребности от грижи.

- в) Да започне нужната трансформация, когато е необходимо, така че услугите за полагане на грижи, включително предлаганите от институциите за полагане на грижи, да се предоставят като ориентирани към човека грижи и подкрепа в общността, и да се гарантира, че действат предпазни системи, които да защитават уязвимите лица, получаващи грижи, от всякакви форми на злоупотреба.
- г) Да се стремят да гарантират финансовата устойчивост и устойчивостта на работната сила на дългосрочните грижи, както и тяхната адекватност, обхват и покритие, като се взема предвид необходимостта от новаторство и превенция.
- д) Да насърчават всеобхватността на различните услуги за дългосрочни грижи, както и ефективната координация между тях, по-специално между социалните и здравните услуги, като се предоставят напълно гъвкави и персонализирани портфейли от услуги.
- е) Да бъдат разработени персонализирани пътеки и интегрирани модели за грижи, например чрез управление на отделните случаи, като се използват максимално възможностите, предлагани от цифровизацията.
- ж) Да се стремят да гарантират подходящо предлагане на обучение на специалистите в областта на ориентирани към човека всеобхватни грижи.
- з) Да насърчават приемането на иновативни, местни решения в общността, които използват технологиите етично и прилагат основни инструменти като публични средства и иновативни социални клаузи в процедурите за възлагане на обществени поръчки, както и непрекъснатото подобряване на системите за дългосрочни грижи, включително систематичното прилагане на подход за интегриране на принципа на равенство между половете.
- и) Да се стремят да гарантират предоставянето на мултидисциплинарна професионална и ориентирана към човека подкрепа и услуги за домашни грижи и подкрепа в общността, така че да се отговори по подходящ начин на нуждите и да се гарантира равен достъп, особено в селските, островните и слабо населените райони, като насърчават иновативните публични и публично-частни решения с принос от заинтересовани участници от третия сектор и частни дружества и като работят за преодоляване на неравенствата, свързани с местоживеенето в селски район, икономическия капацитет и пола.

- й) В съответствие с препоръката на Съвета относно дългосрочните грижи да насърчават ефективни механизми за повишаване на качеството на услугите и ресурсите и да разработят национални рамки за качеството на дългосрочните грижи, които да се основават на оценката на въздействието на дългосрочните грижи и подкрепа върху качеството на живот на хората.

20. Да насърчават промяната в културата, целяща преоценка и признаване на труда по полагане на грижи, бил той професионален или непрофесионален, платен или неплатен; премахване на неравенството между половете, предубежденията и стереотипите, свързани с пола; и преминаване към съвместна отговорност за грижите чрез:

- а) Засилване на мерките за социална закрила и подкрепа за лицата, полагащи неформални грижи, например чрез поощряване на прилагането на мерки за подкрепа и качествени гъвкави програми за обучение в областта на неформалните грижи, които включват психологическа подкрепа и обучение в областта на цифровите умения.
- б) Насърчаване на механизми – при спазване на националните правила – които благоприятстват равновесието между професионалния и личния живот както за жените, така и за мъжете, например чрез средства като по-гъвкаво работно време, хибридни модели на работа, и гаранции, че лицата, полагащи грижи, имат достъп до отпуск при равни условия.
- в) Предлагане на подходящи възможности за платен отпуск, независимо от източника на финансовата подкрепа, които не оказват отрицателно въздействие нито върху пригодността за заетост на жените, нито върху завръщането им на работа, като същевременно се предоставят услуги за постигане на равновесие между професионалния и личния живот, които улесняват прилагането на услуги за подкрепа на лицата, полагащи неформални грижи.
- г) Насърчаване на социалния дебат по въпроса за грижите, например чрез кампании за повишаване на осведомеността, чрез утвърждаване на равните отговорности на жените и мъжете в областта на формалните и неформалните грижи, чрез премахване на свързаните с пола стереотипи и роли на половете, традиционно свързани с труда по полагане на грижи, чрез повишаване на привлекателността на труда по полагане на грижи и чрез признаване на стойността на грижите и правото на хората на житейски проект по техен избор, както и на достойнство.

21. Да включат мъжете и момчетата като субекти на промяната и ползващи се от нея и като стратегически партньори и съюзници в постигането на равенство между половете по отношение на платения и неплатения труд по полагане на грижи.
22. Да приемат, ако все още не са го направили, нива и стандарти за качество на грижите в съответствие с принципите, включени в двете неотдавнашни препоръки на Съвета относно дългосрочните грижи и образованието и грижите в ранна детска възраст, като винаги вземат предвид нуждите на получаващите и полагащите грижи лица, както и съществуващите неравенства между половете, и да се стремят, като неразделна цел на моделите за полагане на грижи, да премахнат неравнопоставеността между половете.
23. Да насърчават подходящи и справедливи условия на труд и заплащане в сектора на грижите и в образованието и грижите в ранна детска възраст и надлежно обучение на персонала. По-специално държавите членки следва да насърчават подобряването на условията на труд и заплащане чрез регулиране на условията на труд и насърчаване на социалния диалог, а когато е приложимо – на секторното колективно договаряне, както и чрез насърчаване на минимални стандарти и корпоративни кодекси за поведение по отношение на грижите през целия живот, равенството между половете в условията на труд и равновесието между професионалния и личния живот.
24. При пълно зачитане на тяхната автономност, да насърчават социалните партньори да включат в колективните трудови договори мерки за премахване на разликата в заплащането на жените и мъжете в сектора на грижите, в съответствие с принципа за равно заплащане за равностоеен труд.
 - а) Да насърчават подходящи и справедливи условия на труд и заплащане за домашните помощници, полагащи грижи, по-специално за настанените в дома на работодателя полагащи грижи работници, и да се борят с недекларирания труд при услугите за полагане на грижи, като се обръща специално внимание на домашния труд по полагане на грижи, който често се извършва от работнички мигрантки.
 - б) Да подобрят, ако е необходимо, закрилата на полагащите грижи работници и да предприемат стъпки за тяхната защита срещу риска от тормоз, сексуален тормоз и насилие на работното място.

- в) Да осигуряват първоначално и продължаващо обучение на полагащите грижи работници, за да ги обезпечат с необходимите професионални умения, така че да са способни да предоставят персонализирани и качествени услуги, включително обучение и подкрепа за развитието на специализирани, междуличностни и цифрови умения.
 - г) Да гарантират професионалното развитие на полагащите грижи работници чрез допълнително обучение, като по този начин им се помага да напредват в професионалната си кариера и да предоставят висококачествени ориентирани към човека грижи в общността.
 - д) Да призовават възлагащите органи да използват пълноценно наличните инструменти в рамките на процедурите за възлагане на обществени поръчки, за да гарантират справедливи условия на труд за полагащите грижи работници, наети от дружества, на които са възложени обществени поръчки.
 - е) Да насърчават сътрудничеството със субектите от сферата на социалната икономика за проектиране и предоставяне на качествени грижи и услуги за подкрепа в общността, ориентирани към човека.
 - ж) Да насърчават както момичетата, така и момчетата, когато правят избор в средното образование, да обмислят професионална кариера, свързана с предоставянето на качествени грижи, и да оценяват и признават грижите като основна дейност.
25. Да приемат мерки, по целесъобразност, в съответствие с Европейската стратегия за полагането на грижи и Препоръката на Съвета относно образованието и грижите в ранна детска възраст: целите от Барселона за 2030 година, с цел:
- а) Да се увеличи участието на децата в достъпни, финансово приемливи и висококачествени ОГРДВ, включително на деца със специални образователни потребности, като също така се предприемат необходимите и разумни стъпки за преодоляване на разликата в участието в ОГРДВ между децата, изложени на риск от бедност и социално изключване, и цялата съвкупност от деца¹¹, като същевременно се вземат предвид различията в националните системи.

¹¹ Като се вземе предвид и Препоръка 2021/1004 на Съвета за създаване на Европейска гаранция за децата.

- б) Да се предоставят финансово приемливи, достъпни и висококачествени услуги в областта на ОГРДВ, които са лесно достъпни и в селските и необлагодетелстваните райони, като по този начин се насърчава достъпът до ОГРДВ за всички момчета и момичета.
- в) Ефективно да се работи за премахване на празния период между края на платения семеен отпуск и достъпа или – където е приложимо – законното право на място в ОГРДВ.
- г) Да се насърчава използването на отпуск по бащинство и родителски отпуск от мъжете, както и на гъвкаво работно време, като по този начин се преодоляват свързаните с пола стереотипи, за да се улесни по-справедливото разпределение на отговорностите за полагане на грижи и подкрепа между родителите по отношение на платения и неплатения труд в съответствие с Директива (ЕС) 2019/1158, като по този начин се подобри равновесието между професионалния и личния живот и се спомогне за развиването на връзката на детето и с двамата родители. Да се укрепят правата на работниците с отговорности за полагане на грижи, така че да отговарят на условията за отпуск по бащинство и родителски отпуск и да могат да заявяват гъвкаво работно време, да се повиши осведомеността за тези нови права и тяхното прилагане, както и да се гарантира предоставянето на висококачествени ОГРДВ за лицата с отговорности за полагане на грижи, които работят извън стандартното работно време.

26. Да обърнат необходимото внимание на териториалните предизвикателства, свързани с достъпа до услуги за полагане на грижи, чрез мерки, които:

- а) Имат за цел да гарантират достъп до ориентирани към човека, качествени и финансово достъпни услуги за полагане на грижи и подкрепа в общността, като се обръща внимание по-специално на необлагодетелстваните райони, като например селските, островните, слабо населените или отдалечените райони, чрез новаторски инициативи, в сътрудничество с регионалните и местните органи, както и със социалната икономика, гражданското общество, организациите на жените и други имащи отношение субекти, като се използват възможностите на икономиката на грижите и същевременно се използват технологиите и цифровизацията, което допринася за повишаване на привлекателността на тези райони и за увеличаване на икономическата дейност и създаването на работни места.

- б) Набелязват и застъпват икономическите различия и равнищата на доходите в градските райони, като гарантират равен достъп до ориентирани към човека, качествени услуги за полагане на грижи и подкрепа в общността чрез насърчаване на местни/квартални партньорства, които определят нуждите, и като договарят стратегии, включително общностни и доброволчески програми, квартални групи или програми за солидарност между поколенията.

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА, В СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ:

27. Да продължи да използва европейския семестър и отворения метод на координация в социалната сфера, по-специално чрез Комитета за социална закрила, за да насърчава мониторинга, подобряването на събирането на данни, координацията и обмена на добри практики в областта на дългосрочните грижи.
28. Да насърчава мобилизирането и ефективното използване на средствата и фондовете на ЕС в подкрепа на изпълнението на Европейската стратегия за полагането на грижи и препоръките на Съвета относно дългосрочните грижи и ОГРДВ, така че да се постигне напредък в прехода на системите за полагане на грижи към цялостни, ориентирани към човека модели за подкрепа в общността, за да се подобри признаването на ценността на грижите и да се премахнат предразсъдъците и стереотипите, свързани с пола.
29. Да насърчава социалните иновации, които улесняват взаимното обучение и напредъка към по-добри публични политики чрез въвеждането на основани на доказателства и проучвания практики и иновативно предоставяне на грижи и подкрепа чрез внедряването на достъпни иновативни технологии и цифрови решения при предоставянето на услуги за полагане на грижи, които улесняват автономността и независимия живот, с участието на ползвателите на услугите, социалните партньори и социалната икономика, третия сектор, гражданското общество и организациите на жените, и като същевременно се използват основни инструменти като европейските публични средства и социалните клаузи в процедурите за възлагане на обществени поръчки.

30. Да осъществява събиране на данни (например административно и проучвания) и разработване на инструменти, стандартизирани показатели и съпоставими данни, разбити по пол, за лицата, които получават или се нуждаят от дългосрочни грижи, и за лицата, полагащи неформални грижи – когато е възможно – както и за лицата, предоставящи професионални грижи, с оглед на систематичното наблюдение на напредъка, постигнат от държавите членки в развитието на достъпни, финансово приемливи и висококачествени грижи, включително за постигане на целите от Барселона за 2030 г.
31. Да проучи заедно с държавите членки осъществимостта на сателитни сметки за грижи и сателитни сметки на домакинствата, като разшири традиционните счетоводни системи, така че да отчита и оценява неплатените продуктивни дейности, свързани с грижите (като дългосрочни грижи, грижи за деца, домакински услуги и др.), всяка от които е важен аспект от живота на хората, но до голяма степен липсва в обичайната икономическа статистика, като например brutния вътрешен продукт (БВП), като по този начин се цели измерване и оценка на икономическия принос на неплатения труд по полагане на грижи, като се използват данни, дезагрегирани по пол, когато това е възможно.
-

Референтни документи

1. Междуетноститионални документи на ЕС

Европейски стълб на социалните права, прокламиран от Европейския парламент, Съвета и Комисията на 17 ноември 2017 г.

https://commission.europa.eu/publications/european-pillar-social-rights-booklet_bg

2. Съвет

Заклучения на Съвета относно преодоляването на разликата в заплащането на жените и мъжете: оценка на стойността и разпределение на платения труд и на неплатения труд по полагане на грижи ([13584/20](#))

Заклучения на председателството относно въздействието на дългосрочните грижи върху равновесието между професионалния и личния живот ([8764/20](#))

Заклучения на Съвета относно икономиките с равенство между половете в ЕС: бъдещо развитие ([14938/19](#))

Заклучения на Съвета относно бъдещето на труда: подход, основан на жизнения цикъл ([10134/18](#))

[Препоръка на Съвета относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи](#) (ОВ С 476, 15.12.2022 г., стр. 1)

[Препоръка на Съвета относно образованието и грижите в ранна детска възраст: целите от Барселона за 2030 година](#) (ОВ С 484, 20.12.2022 г., стр. 1).

3. Европейски парламент

[Какво ще стане, ако работата по полагане на грижи бъде призната за двигател на устойчивия растеж?](#) Информация на Службата на ЕП за парламентарни изследвания (2022 г.)

4. Европейска комисия

[Европейска стратегия за грижите за полагашите и получаващите грижи](#) (2022 г.)

[Доклад от 2021 г. относно застаряването на населението: икономически и бюджетни прогнози за държавите – членки на ЕС \(2019 – 2070 г.\)](#)

[Зелена книга относно застаряването на населението – Насърчаване на солидарността и отговорността между поколенията](#) (2021 г.)

[Доклад за дългосрочните грижи](#) (2021 г.)

5. Комитет на регионите:

[Становище на Европейския комитет на регионите относно Европейската стратегия за полагането на грижи](#) (ОВ С 157, 3.5.2023 г., стр. 26)

6. Европейски институт за равенство между половете (EIGE)

[EIGE \(2023 г.\), По-добро равновесие между професионалния и личния живот – Преодоляване на разликата между жените и мъжете по отношение на полагането на грижи.](#)

[EIGE \(2021 г.\), Неравенството между половете по отношение на полагането на грижи и последиците за пазара на труда.](#)

[Неравенства между половете по отношение на полагането на грижи и последиците за пазара на труда, 2020 г.](#)

7. Организация на обединените нации:

Конвенция за правата на хората с увреждания. [Общ коментар № 5 \(2017 г.\) относно независимия живот и включването в общността](#)

8. Други

[Разликата по отношение на полагането на грижи в ЕС: цялостен и трансформиращ подход към подобряването на равенството между половете](#) Консултативен комитет за равните възможности между мъжете и жените (2021 г.)

[Към Европейски съюз без стереотипи: Становище относно борбата със стереотипите, свързани с пола](#), Консултативен комитет за равните възможности между мъжете и жените (2021 г.)

[„Предизвикателства в дългосрочните грижи в Европа – изследване на националните политики от 2018 г.“](#), публикувано от Европейската мрежа по социална политика.

[„Деинституционализация и живот в общността – резултати и разходи: доклад от европейско проучване“ \(доклад DECLOC\)](#) (London School of Economics Research Online)

[Доклад относно прехода от институционални грижи към услуги в общността в 27 държави – членки на Европейския съюз](#) (2020 г.) Проучване, възложено от Европейската комисия и изготвено от Jan Šiška и Julie Beadle-Brown.